

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto Rico, 4.—Extranger, 5

UN «VEDAT» (per O. JUNYENT.)

CRONICA

Ab lo títol de *La Patria y el árbol* publicá días enrera *La Vanguardia* un notable article del senyor D. Rafel Puig y Valls, enginyer de monts, jefe de la provincia de Barcelona. En la impossibilitat de reproduhirlo, ne donarém una senzilla idea. Se tracta de la regeneració dels boscos realisada per tothom. Los arbres, gala de la naturalesa vegetal, reguladors de las plujas, equilibradors dels elements atmosféricchs precisa que arrelin tant en lo terror com en lo cor dels homes.

Y aquí á Espanya, per desgracia, son molts els que 'ls tenen aburrits ab un aburriment salvatge. Ben cara paga la nació aquesta especie de desdeny, ab las llargas sequías que tot ho agostan y ab las impetuosas inundacions que tot ho devastan.

Precisa donchs, y es de la més absoluta necessitat la repoblació dels boscos, per aplacar las irritacions de la naturalesa que 's revenja tan sovint de tanta dessidia y del esperit destructor dels homes. Y pel cas res mes apropósit que inculcar á tothom, comensant per l' infancia, l' amor al arbre.

Al efecte 'l Sr. Puig y Valls ofereix un premi de 500 pessetas al autor de la millor cartilla forestal, escrita en castellá, que continga dugas parts: l' una composta de deu aforismes qu' expressin en forma concisa y axiomática 'ls beneficis que reporta l' home de la conservació y 'l foment dels boscos y 'l delictes que comet contra las generacions presents y futuras el que talla furtivament arbres de bosch, delictes que la naturalesa tarda de vegades sigles á borrar de la superficie de la terra; y l' altra que deurá satisfere las condicions del programa redactat per un Jurat idóneo y qual esperit deurá estar inspirat en la conveniencia de conservar y fomentar las arbredas, donant reglas concisas y prácticas pera conseguirho posadas al alcans dels noys que assisteixen á las escolas comunals.

Declarada l' obra de text, l' autor percibirá durant deu anys la quarta part dels beneficis líquits, destinantse las tres quartas parts restants á recompensar als mestres que la propaguin.

Los deu aforismes, s' escriuran sobre una pissarra, traduhits al llenguatge de cada comarca, en totas las escolas, y 's procurará que figurin així mateix en una de las parets del consistori de cada poble. No estaria de més que 's fixessin també á l' entrada de totas las iglesias, ab la seguretat de que la seva práctica donaría al últim, millors resultats que las rogativas demanant la pluja. Aixó no ho diu lo Sr. Puig y Valls, pero estém segurs que ho pensa.

Lo propósit del autor de tan laudable pensament es ben clar: s' encamina á inculcar en lo cor y en l' inteligencia del poble un amor racional, fill de la convicció més arrelada, envers la vegetació arbórea que no sols representa una gran massa de riquesa pública si s' explota degudament, sino que además produheix á la salut del ser humá y al exercici del cultiu agrícola un cúmulo de beneficis incalculables. Los arbres son agrahts.

A tal efecte recorda al mateix temps, una costum que 's practica en los Estats Units ahont tingué 'l seu origen, y que ha comensat á introduhirse, ab éxit, en algunas de las naciones mes adelantadas de la vella Europa. Tal es, l' anomenada *Festa del arbre*.

Cada any en l' estació mes á propósit, tots los noys de las escolas, acompanyats de sos professors y de las autoritats civils y eclesiásticas del poble,

surten á celebrar un día de camp, al objecte de plantar cada noy un ó mes arbres, en lo siti que previament se designa. Es aquesta una festa á la vegada alegre, sanitosa y sumament útil. Desde 'l moment que cada noy ha plantat un arbre, sembla que queda establerta una relació de carinyo entre 'l ser humá y l' exemplar vegetal que li deu la vida. L' arbre vá creixent y 'l noy fentse gran: quan l' arbre está en lo plé de son desarrollo, ell s' ha fet home, y l' estima com un recort vivent dels días felissos de la seva infancia.

Costúm hermosa, que vé á nuar un llas estret de solidaritat entre l' home y la mare terra, per intermediació del arbre vigorós, que xucla sos suchs vitals y l' aixopluga ab la seva sombra fresca y regalada. Y com regularment, y segons las especies, gosa l' arbre de una vida mes llarga que la de l' home, se converteix en una especie de monument viu, destinat á recordar al bisnet, al net, al fill, lo pas del besavi, del avi, del pare, sobre la terra, convertint lo bosch centenari, en un recinte familiar, molt mes grat á la vista y al esperit que 'l que pot oferir lo tétich cementiri, ahont descansan los restos de las generacions passadas.

¿Perque no ha de instituhirse á Espanya la *Festa del arbre*?

Las montanyas peladas, que ab lo devassall de las plujas violents se despullan cada día mes de sa capa de terra vegetal; los camps que podrian ser vergers y que avuy apareixen solcats de xaragalls y córrechs; las voras dels rius arrasadas per las inundacions, á causa de convertirse en un assot las corrents d' aygua que deurían ser perennes manantials de vida y de riquesa; la campinya entera, tan hermosa quan está pomposament vestida, com trista y anguniadora quan se presenta despullada de son natural ropatge, tota la naturalesa en massa está dihent al home:—Vina á mí, y dónam lo que necessito, que al últim per tú sols traballas, ja que disposta estich sempre á restituhirte multiplicats per mil lo preu dels teus esforços:

¿Qué 'ls hi costaría als espanyols de tenir una mica menos d' afició als toros y una mica mes de amor als arbres?

P. DEL O.

PLASSA MUNICIPAL

Corrida extraordinaria de segona convocatoria.

Un' hora mes tart de la fixada en los cartells, lo president va fer la senyal, y després d' haver desfilat la quadrilla... de lidiadors, poch numerosa, pero ben avinguda, aparegué

MATADERO

Semblava de moment que anava á passar qui sab qué.

—La comissió del Matadero está en el deber de desvaneixer las... suposicions, las... indicacions, las... acusacions...—

Un capot.

—Tot lo que 's diu del Matadero es pura filfa. Lo Matadero es un modelo de...

—¿De qué?—

La resposta no 's va poguer entendre.

Dos passes, un cambi, una estocada de qualsevol modo, y aném per un altre.

CONSUMS

Apareix l' animal en el *ruedo* y...
Panich general.

¿Quí pagarà 'ls plats trencats? ¿Quí 'n tindrà la culpa de la baixa en la recaudació?

Pero, passa lo de sempre.

Lamentació número.... tants:

—La comissió no pot fer mes de lo que fa. ¿Qué 's recauda poch? Paciencia y fastidiarse. ¡Son tants los que avuy no recaudan lo que 'ls convindria! Quan las cosas van malament, hi van per tothom.—

Lo bitxo, davant d' aquestas rahons, pert tota la seva fieresa y es descabellat á la primera.

¡Tereré, tereré!... Y surt

ENSANXE

—Demano que algú de la comissió....

(Desapareix un vocal.)

—Deya que sería prudent que algú de la comissió....

(Desapareix un altre vocal.)

—Repeteixo qu' es precís que algú de la comissió....

(Se 'n va un altre vocal.)

El diestro (cridant:)

—Senyor President: aviat deurém fer xaradas aquí.

—Per qué ho diu?

—¡Com veig que ja 's fan fugas de vocals.—

Aplausos á la sombra. El sol se tapa la cara una mica avergonyit.

Resultat: que la comissió desapareix *in totum* y l' *Ensanxe* es retirat al corral.

La quadrilla pren un bolado ab aygua fresca y treu el nas l' últim toro.

MORALITAT

Animal magnífich. Coix de dugas potas, sense banyas, esquat, magre.... Una verdadera estampa de la *moralitat* del día.

De bonas á primeras, rellisca al sortir y per poch queda extés al siti.

Un lidiador:—Aixó no 's presenta!

Un altre:—No importa: 's diu *Moralitat* y hem de cubrir las apariencias. ¡Capejémlo!

Un altre:—Jo ho faría ab molt gust, pero acabo de rebre un recado y me 'n haig d' anar á casa....

Crits als tendidos:—¿Un' altra fuga?

—Pero no de vocals: aquesta es senzillament una fugida... d' estudi.—

Lo matador agafa 'ls trastos y ¡zis zás!... ens quedém sense *Moralitat*

Resúm:

La corrida, regular.

Concurrencia, poca.

Presidencia, ni cuca ni aucell.

Regidors morts, cap.

¡Va ser una viva llástima!

MATIAS BONAFR.

CANTARELLAS

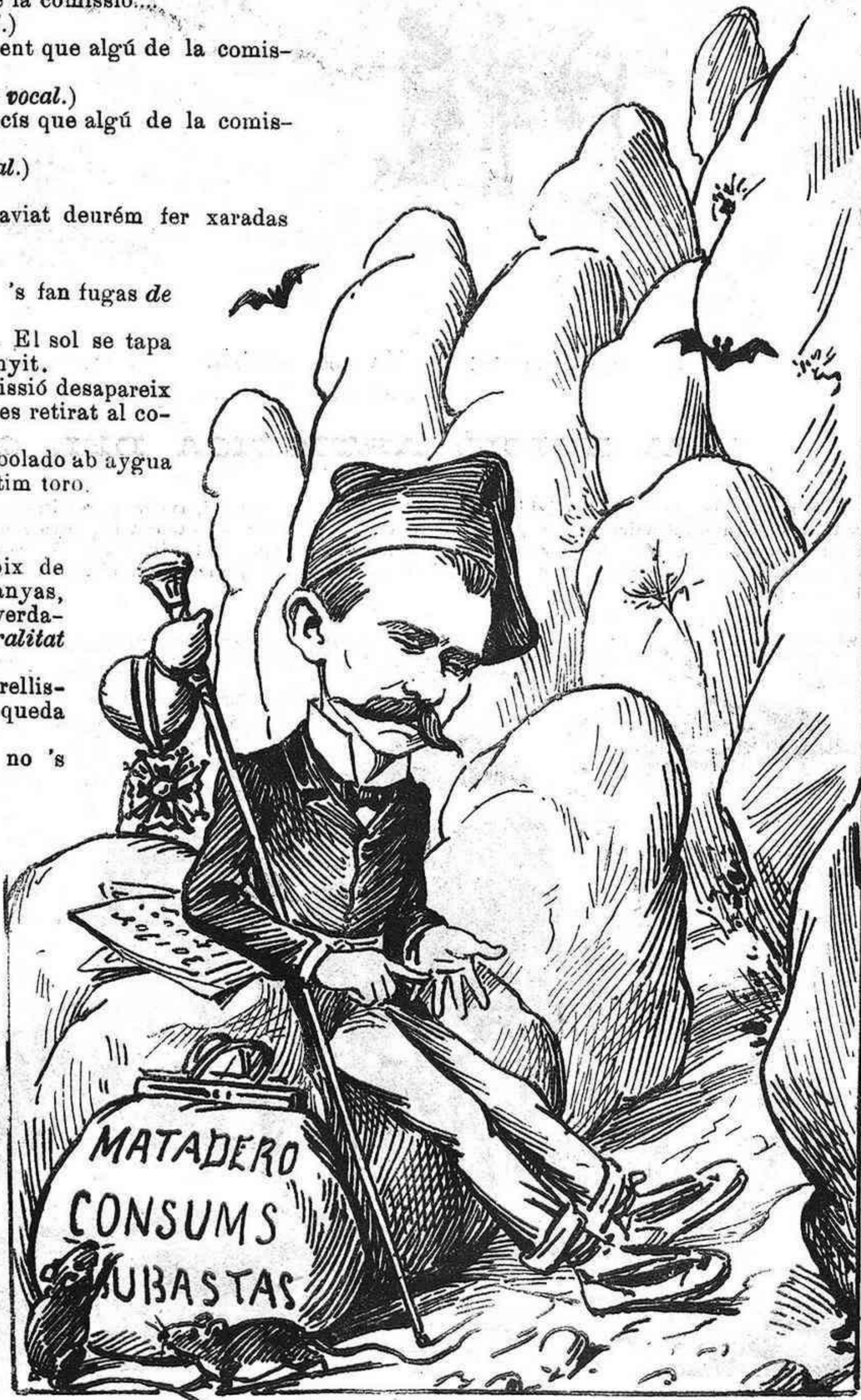
No 'm fassis mes petons nena, que bellugant tant la boca podria ser que 't cayguessin las dents postissas que portas.

A. DORIA.

Blanca 't diuhen, Blanca 't dius y com la neu, nena, ets blanca, mes no 't vull ¿y sabs perquè? Perque t' emblanquinas massa.

R. DE LA GOMA.

EL PAGÉS Á MONTSERRAT

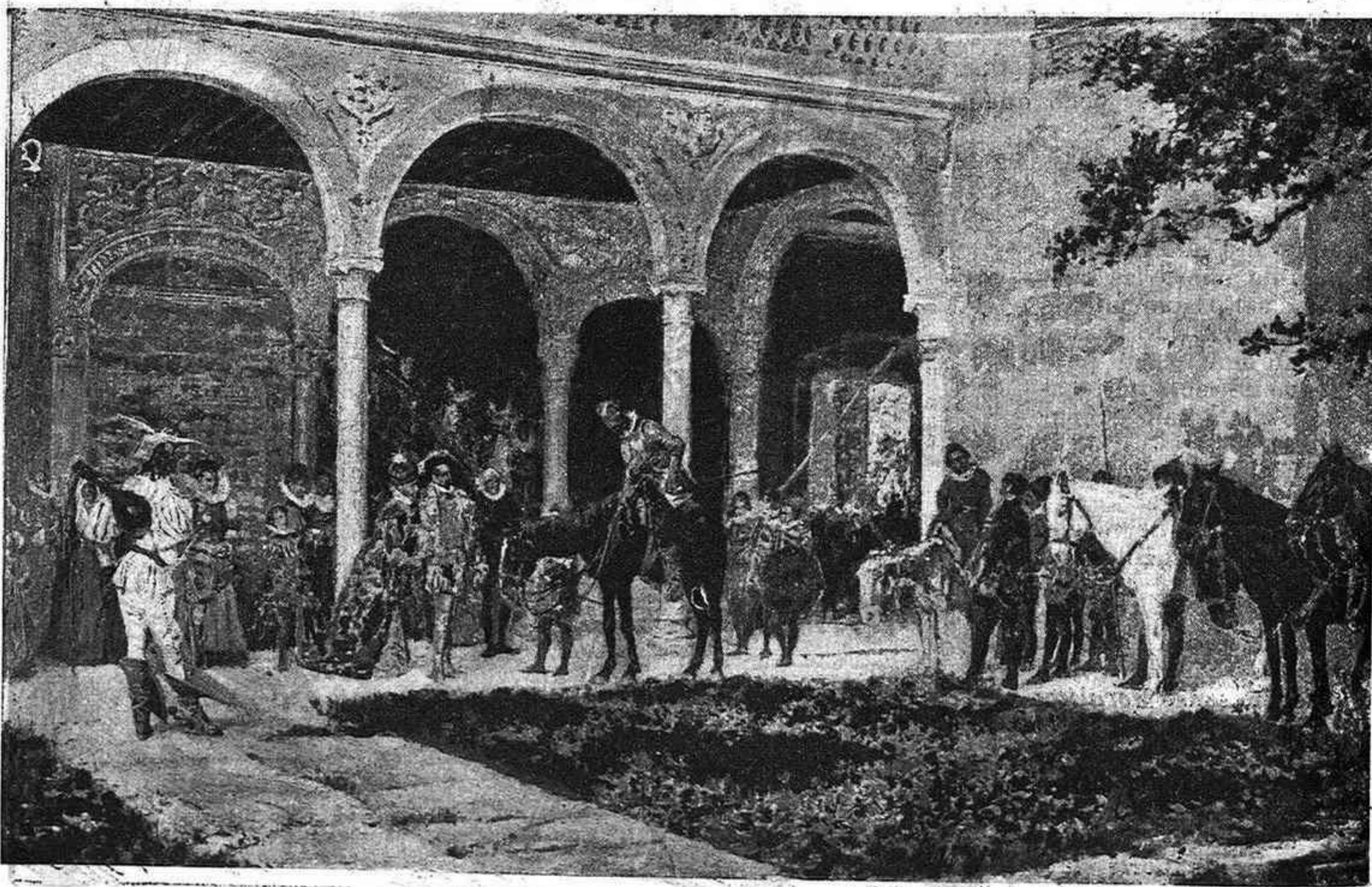
—Ell, allà dalt, vinga meditar, pero 'ls comptes no li volen sortir,

DON QUIJOTE DE LA MANCHA.—Primera part. Capítul XXX.
Quadro de *Moreno Carbonero*.

UNA EDICIÓ ARTÍSTICA DEL QUIJOTE

Seria curiós que 'l príncep del ingenis D. Miquel de Cervantes Saavedra ressucités tot de un plegat y pogués veure reunidas las infinitas edicions que de sa obra immortal se portan fetas tant á Espanya com al extranger. Son tantas en número que no hi ha al mon enter cap més obra que las sobrepuji ni las iguali, y s' ofereixen al mateix temps tan variadas, sobre tot desde que s' ha vulgarisat l' art de la ilustració, que bé pot dirse que sembla completament impossible que pugui trobarse una forma nova.

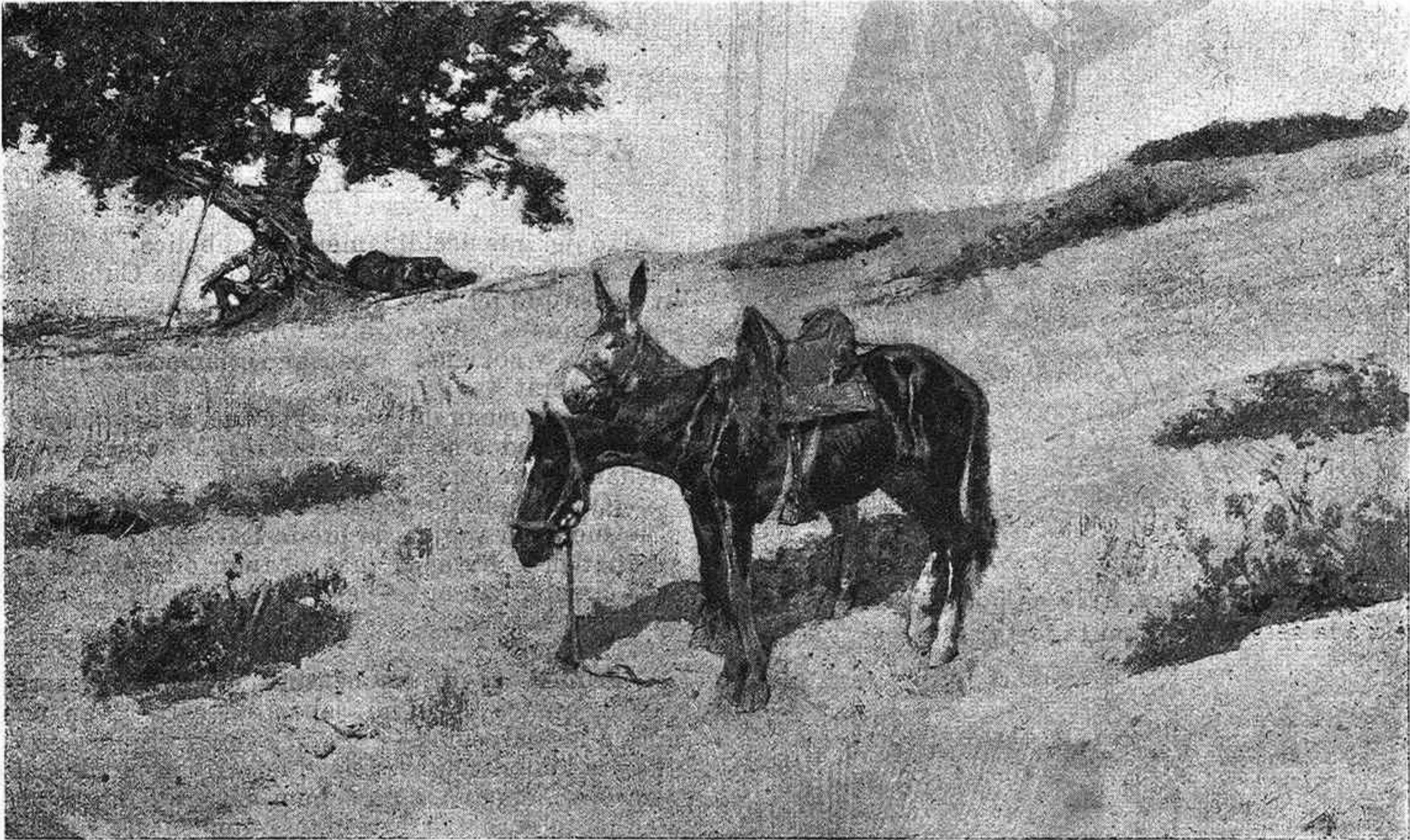
DON QUIJOTE DE LA MANCHA.—Segona part. Capítul XXXIV.
Quadro de *Moreno Carbonero*.

Y no obstant, aquesta forma existeix. L'edició que acaba de donar a l'estampa l'intelligent editor barceloní don F. Seix, es una prova patent de que hasta en lo que fins ara s'havia tingut per insuperable, hi cab sempre un millor.

En l'edició Seix, dividida en dos volums magníficament impresos, la famosa novela apareix precedida de un interressantíssim proemi, degut a la ploma de D. J. M.ª Asencio, que abunda en datos biogràfics del immortal escriptor, plenament justificats tots ells y algún completament inédit. Segueixen al proemi autògrafos de un finiquito, de uns poders, de una instancia y de una carta tota de puny y lletra de Cervantes, y un facsímil de algunas páginas de una de las edicions primitivas de la novela, ab esmenas y acotacions al text de lletra contemporánea de la edició, y que hi ha motius per creure que siga la mateixa de Cervantes.

Aquesta colecció de documents, dels quals alguns surten a llum per primera vegada satisfan una curiositat molt llegítima y predisposan a la lectura de una obra que quan mes se repassa mes s'admira. Constituixen una especie de antessala del grandíssim monument literari, adornada ab recorts autèntics de la personalitat del immortal escriptor, que fins avuy havíau permanescut recòndits, y que, gracias als nous sistemas qu'emplea l'art de la reproducció, poden posarse ara a las mans de tothom.

La novela, correctament transcrita, tenint a la vista las edicions mes depuradas, conté en cada capítul un frís y una inicial policromats ab un primor extraordinari, y adequats al gust ornamental que predominava a Espanya a úl-

DON QUIJOTE DE LA MANCHA.—Segona part. Capítul XII.

Quadro de *Moreno Carbonero*.

tjms del sigle XVI, en los manuscrits de caràter artístich. Si 'ls artistas que 'ls han trassat s'hi han lluhit de veras, es just consignar que s'hi han lluhit també l'impresor ó 'l litógrafo que han tingut al seu càrrech l'estamparlos, valentse de colors molt vius y daurats molt fins.

Pero lo que acaba de caracterisar l'edició Seix del *Quijote* son las láminas al cromo que profussament l'illustran. Degudas totas ellas menos una al eminent artista D. J. Moreno Carbonero y la restant a nostre ilustre paisá D. L. Barrau son verdaders quadros fidelment reproduhits, y que traduixen al viu y ab un aire verdaderament espanyol los principals episodis de la popularíssima novela. Si examinats individualment cada un de aquests quadros se fa agradable é interessant per sas elevadas qualitats de composició, perspectiva y excelent colorit, forman en conjunt un verdader Museo de las principals aventuras del *Ingenioso hidalgo*. Aquesta vegada las Arts s'han unit a las Lletres per ensalsarlo y ferlo mes suggestiu que may.

Finalment, l'edició está artísticament enquadrada ab unas tapas de gust renaixement, quals adornos recorden los traballs dels sigles XV y XVI. Ab lo dit, qu'es sols una mínima part de lo molt que podríam manifestar en elogi de aquest llibre, creyém fer un favor a totas las personas de bon gust y amants al mateix temps de alentar las inteligents iniciativas del art tipogràfich nacional.

RATA SABIA.

STARAMSADAS

Vaya una pregunta—de ferme, mes tonta
¿cóm vols que t'olvidi—després que mil voltas
del meu dols carinyo—t'hi dat tantas probas?
com haig d'olvidarte—si dins ma memoria
ne guardo ta imatge—com una gran joia?
y 't juro y re juro—no olvidarte, hermosa,
encare.... que 'm casi—ab una altra dona.

Que a las nits ab mi pensas
me dius com cosa certa;
ho dupto; perquè tu ets molt dormidora
y a més, sé que quan dorms.... no estás desperta.

Que per mi estás ab ansia dius? ho crech,
jo en cambi per tú estich.... al Poble Sech.

Vareig entrá en sa cambra: ella dormía
ab quín goig vaig estarme llarga estona

DON BENET LO FURIÓS

(SESSIÓ DEL DÍA 23)

—Senyors regidors: Aixó no pot anar! Ningú asisteix á la sessió.... tothom fa festa....

—Estiguin bons, senyors: á casa m'han enviat á buscar.

contemplant de son rostre las bellasas y escoltant alenadas de sa boca.

¡Que hermosa era dormint! may de la vida hauria pogut creure que una dona en brassos de Morfeo sigüés tan bella y 's tornés tan jovial y encantadora.

Sos hermosos ullets, tancats semblavan estutjos guardadors de ricas joyas, sas galtas eran rojas y sos llabis somreyan com somiant cosas molt dolas.

Sa negra caballera desplegada destacava al damunt de blanca roba, y son pit bategant sens cap fatiga la feya ser molt mes engrescadora

En aquell rato breu 'que áixis la veyá d'ideas un gran munt se 'm van ocorre, y entre mi vareig dirme:—¡Quina llástima que las donas no dormin sempre totas!

J. STARAMSA.

¿CÓM QUEDÉM?

Aixó del gas decididament s' embolica.

La gent, en vista de que pel cantó de Cuba ja no hi ha res que fer, tota vegada que 'ls nort-americanos sembla que 's cuydarán de tot, se recull dintre de casa séva y comensa á pensar seriament la qüestió del alumbrat.

Los que tornan de fora, cora que á montanya d' aquests enredos no se 'n sabia res, al enterarsen se quedan ab un pam de boca oberta.

—¿Qué dihéu que passa ab el gas?

—Que s' ha apujat de preu. Las empresas, en l' alternativa d' haver d' anar á captar ó ferhi anar als seus clients, han optat per l' últim extrém y 'ns han aumentat la recepta.

—¿De molt?

—Primer van dir sis céntims el metro, després van dir quatre... No ho saben de cert... van una mica á les palpentas.—

Y las lamentacions dels que arriban unidas als gemechs dels que no 'ns hem mogut d' aquí, forman ja un coro tan estrepitós, qu' encare que las empresas vulguin, no poden fé 'l sort de cap manera.

La llum, mal que pesi á las ratas-pinyadas, es un article de primera necessitat.

Deu, al crear el mon, ja va comensar per dirho: ¡Fiat lux! Y ni remotament va parlar del augment de sis céntims ab que pretenen mortificarnos aquestas empresas explotadoras.

Pregunteuho á qualsevol cego y us ho confirmará desseguida:

—No hi ha prenda al mon més amable que la vista y la claredat.

¿Cóm, si hasta 'ls cegos ho declaran, els que tenim vista no hem de sentirnos ofesos ab la guerra que 'ls fabricants de gas están fent á la llum?

Perque, no hi ha que donarhi voltas, encarir l' alumbrat es fomentar la fosca, propagar las tenebras, treballar á favor del *oscurantisme*.

Per xó la gent s' ha pres l' assumpto ab tant empenyo:

Aquí hem tingut pujas en el preu del pá, de la carn, del ví...

Y á pesar de tractarse d' articles tan necessaris á la vida, may s' havia observat en el públich la unanimitat d' indignació, la corrent de protesta que ha ocasionat la puja del gas.

La opinió 's condensa, la gent s' apresta á la lluyta y no hi ha ciudadá que no rumhi la manera de resistirse á las exigencias de las empresas del alumbrat.

—¡A defensarse!— crida tothom:—¡A baix l' augment! ¡Visca la tarifa antiga!

Ocupantse d'aquest trascendental conflicte hem rebut varias cartas. Unas proposan solucions molt enérgicas, pero evidentment irrealisables; altres emiteixen ideas qu' en rigor no van en lloch; pero n' hi ha dugas que realment mereixen ser conegudas per l' esperit práctic qu' en ellas resplandeix.

Diu la primera d'aquestas cartas:

«Jo, ja estich decidit: l' augment no 'l pago. Quan vingui 'l cobrador de la companyia, miraré 'l gas que hauré gastat, y á vinticinch céntims el metro afluixaré la mosca. Es lo convingut.

«El cobrador, ja m' ho figuro, reclamará, dihent que allí hi faltan quartos; pero jo ab el recibo á la mà li faré 'l compte, y que tiri pel cap que vulgui, no 'm treuré d'aquí. Jo no dono més diners que 'ls que dech en justicia. ¿Que no 'ls vol? Bueno; per ell faré: 'ls guardaré pel día que torni.

«Al instalar el gas á casa meva, vaig anar á la Catalana y vaig dirli: ¿Vol donarme llum?—Si se'nyor: se'n farà á vinticinch céntims el metro cúbich. ¿Hi está conforme?—De tota conformitat. —Donchs firmi aquest document.

«Vaig firmar y desde aquell día ab la Catalana no 'ns hem vist més. Aquest es l' únich tracte que hi he tingut y l' únich compromís vigent entre ella y jo.

«Si després ha alterat el preu, jo no 'n sé ni 'n vull sapiguer una paraula. La Catalana no me n' ha parlat. ¿Que ja ho ha anunciat al diari? No n' haig de fer res: no 'n llegeixo de diaris jo. Quan vaig firmar el compromís ab l' empresa del gas ¿que vaig vèldrem del diari? Donchs tampoch se'n ha de servir ella quan tingui d' alterar las condicions pactadas. Fins que la Catalana en deguda forma 'm comuniqui que l' escriptura que vam fer ha de canviar, no 'm donaré per enterat. Y quan m' avisi ... veuré si 'm convé ó no.

«¿Que 'm tancarà l' espita y 'm deixarà sense llum? Llavoras potser jo m' hi formalisaré y la portaré als tribunals per incumpliment de contracte.»

¿No s' explica mal aquest ¿veritat?

Vegin ara la segona carta:

«Mientras las empresas del gas no s' entenguin, lo qu' es jo no m' embolico. Gastaré espelmas ó petroli, y esperaré á veure tot aixó en qué para.

«Al presentarse la qüestió del augment, las companyias van avisar avants de comensar el mes. Era un deber ineludible. ¿Que 't conformas ab el cambi de preu? Corrent. ¿Que no t' hi conformas? »Tancas l' aixeta y llestos.

Per cada pedra, deu horas;
un any per cada carré:

«Pero ara sembla que aixó de la formalitat s' ha deixat corre. Aquest mes eram ja al día 17 quan las empresas van dignarse fixarnos el preu de Setembre. De manera que ja no 'ns diuen «Valdrá... »tant lo que gastis,» sino: «Lo que has gastat val... »tant.»

«Seguint aquesta pauta ¿qui 'ns assegura que algun mes el día últim no 'ns comunicarán que 'l gas s' ha de pagar á pesseta 'l metro?»

«Per xó jo dich: no m' embolico. Avants de comprar una cosa vull sapiguer lo que val. Aixó de que quan ja hi consumit el gas vingui l' empresa á ferme 'l preu, no m' acomoda.

«Que l' apuji, que l' abaixi, que fassi lo que li sembli, pero que m' avisi ab temps perque jo pugui resoldre lo que més me convingui.»

«¿No ho fa? Pues que 's diverteixi sola. Mitja volta á la aixeta y.... ¡encén el quinqué, noya!»

Llegidas aquestas cartas y vista l' actitud de resistencia dels consumidors ¿qué 's fa aquí? ¿Cóm quedem?»

Per ara, sembla que no quedem en res.

Ab el temps, es possible que quedem... á las foscas.

A. MARCH.

UN COP DE CAP

Feya temps que jo volia donar un bon cop de cap, un profitós determini, un cop de gracia encertat casantme ab una minyona jove, guapa y de molts naps.

LOS EMPEDRATS DE BARCELONA

si ab calma 's fa bona feyna,
¡que 'n deurán quedar de bé!

En una casa de Gracia
 vivia una Soletat
 que tenia las tres coses
 que jo desitjava tant.
 Un vespre, jo prop sa casa
 feya l'ós sota un fanal,
 buscant ocasió oportuna
 per lo méu desitj colmar.
 Extassiat en ma il·lusió
 res veyia pel méu voltant.
 Mos ulls, sols estavan fixos
 de la casa en el portal.
 Un fanalé (de segü
 que devia tenir tart)
 escapat venia á encendre
 lo fanal, quan ¡pataplaf!
 ensopega ab mi, y 'm tira
 á terra llarç com un sach.
 En lo cantó de l'acera
 de curcoll vareig topar....
 ¡Ves, per quin cantó, á la fi,
 vaig donar lo cop de cap!...
 En lo front conservo un nyanyo
 desde aquell còp desditjat.
 Ara si algú me pregunta:
 —¿Qu' es un cop aixó del cap?—
 tot compungit li contesto:
 —Si. Un cop.... de Gracia, fatal,
 que 'm va deixá aquesta senya
 com un recort desgraciat.

EMILIO SUNYÉ.

TEATROS

NOVEDATS

Resulta realment interessant la campanya lírica qu' está realitzantse en aquest teatre baix l'experta batuta del célebre mestre Goula. Ab una direcció tant intel·ligent, activa y ardorosa, y ab un personal numerós, escullit, de *primo cartello*, res té d'extrany que cada representació resulti un éxit ruidós.

Després de la primorosa obra de Delibes *Lakmé*, ab la qual va inaugurar-se la temporada, s'han anat posant *Aida*, *Amleto* y *La Gioconda*. Sentim no disposar d'espai suficient pera ocuparnos com voldríam d'aquests tres acontèiments artístichs.

Ab *Aida* debutá la Srta. de Lerma, artista jove, adornada d'admirables qualitats que li auguran un porvenir brillant. Procedeix del Conservatori de Madrid y tingan per segur que farà honor á Espanya. La secundaren admirablement la contralt Sra. Franchini, aixís com també 'l tenor Sr. Ceppi, 'l barítono Sr. Puiggener y 'l baix Sr. Rossato.... Lo conjunt intatzable. De manera que s'ha hagut de repetir algunes vegades la representació, y per la inmensa majoria del públich la tal *Aida* ha sigut *ida y vuelta*.

En l'*Amleto* ratllá á una altura colossal, lo nostre paísá Sr. Blanchart. Desde l'època del famós Maurel no haviam vist un Hamlet tant admirablement interpretat, ab un coneixement tan perfecte de la gran creació shakesperiana y ab un domini tan segur dels poderosos medis que posseheix l'artista lo mateix com á actor que com á cantant. Lo públich entusiasmá no cessá de aplaudir-lo y aclamar-lo.

La Sra. Huguet feu una Ofelia deliciosa. Pocas tiples lleugeres l'aventatjan avuy en la hermosura de sa ben timbrada veu, en ductibilitat de garganta y en primorosa elegancia d'estil. Inútil dir que sigué repetidament ovacionada, especialment en l'últim acte qu' es tot seu.

Molt bé s'portá la Sra. Blanchart de Abades en lo difícil paper de reyna, al qual imprimí felis expressió dramática, aixís com lo baix Sr. Riera, que recullí merescuts aplausos en la pregaria del acte tercer.

¡Y ab quina justicia cridá 'l públich al mestre Goula á las taulas! ¡Y ab quina satisfacció sortí á rebre 'ls aplausos, donant la ma á dos de sos alumnos mes aprofitats, los senyors Blanchart y Riera!

Ab la *Gioconda* s'presentá per primera vegada l'artista italiana Srta. Alloro, la qual posseheix una veu de primera

— La llástima es que tot aixó es treballar pel govern...

que li permetrá rivalisar, dintre de poch temps, ab las primeras tiples dramáticas que han traspitjat l'escena. Novella es encare, pero té un órgan vocal privilegiat, y sobre tot té ánima.

L'obra sortí també notablement arrodonida, corrent las

parts principals á cárrech de la Sra. Franchini y dels senyors Gianini, Aragó y Rosato; los coros ajustats y l'orquestra brodant materialment la partitura, gracias á la inteligencia y al temperament artístich del mestre director, que avuy com sempre es un colós de la batuta.

TIVOLI CIRCO-EQUESTRE

La pantomima *Un viaje en Méjico* resulta vistosa y animada, havent merescut per part del públich l'acceptació mes favorable. Entre las diversas escenas que s'desarrollan á la pista y al escenari sobressurten l'assalt de un

tren, un ball de papallonas y la cassera final, qu' es un verdader torbellí, en lo qual los artistas del Circo, en número respectable, exercitan la seva agilitat.

Tot fa creure que 'l viatge per Méjich durará molt temps.

CATALUNYA

Ha comensat ab molts bons auspícis la temporada de tardor. Lo local ha sigut objecte de algunas milloras importants que augmentan á la vegada que la comoditat la bellesa del teatro. La sala presenta avuy un aspecte brillant, que ha vingut á augmentar los seus atractius. S' ha de confessar que ha presidit en las obras de reforma suma intel·ligencia y un exquisit bon gust.

S' inaugurarà la temporada ab obras ja conegudas, á fi de fer la presentació dels principals artistas. La nova tiple Coral Díaz sigué molt aplaudida en *Los Cocineros*. També alcanza una acceptació completa la Srta. Elena Rodríguez, desempenyant el protagonista de *La viejecita*. Res hem de dir de la Fernani, que ja en la anterior temporada figurá en primera línea y s' manté dignament en lo seu lloch; res tampoch de la simpática Srta. Fernández, procedent aixís mateix de la temporada anterior.

L' atracció del Eldorado vé sent desde 'l primer día lo actor Manolo Rodríguez, qu' es un excelent cómich en tota l' extensió de la paraula. Sab donar á cada un dels personatjes que representa 'l valor degut y sense apelar may á las xavacanadas y exageracions se 'n emporta al públich y 'l fa esclatar de riure. Ab la notable característica senyora García interpretaren escenas deliciosas de l' obra

Viento en popa, y ab tot y no encaixar ab la seva figura 'l tipo de Parejo de *El cabo primero* feu passar un rato deliciós á la concurrencia que omplía 'l teatro de gom á gom.

Aplausos tingueren també 'ls restants actors de la companyia, senyaladament lo tenor Fernández y 'l genérich León; y la bona acullida que 'l públich els hi ha dispensat s' ha anat renovant en las *reprises* de obras tan celebradas com *La revoltosa* y *El Santo de la Isidra*, que s' están posant en escena mentres se preparan los primers estrenos de las moltes obras que l' empresa té en cartera y que s' proposa anar donant successivament en lo curs de la present temporada.

GRAN-VIA

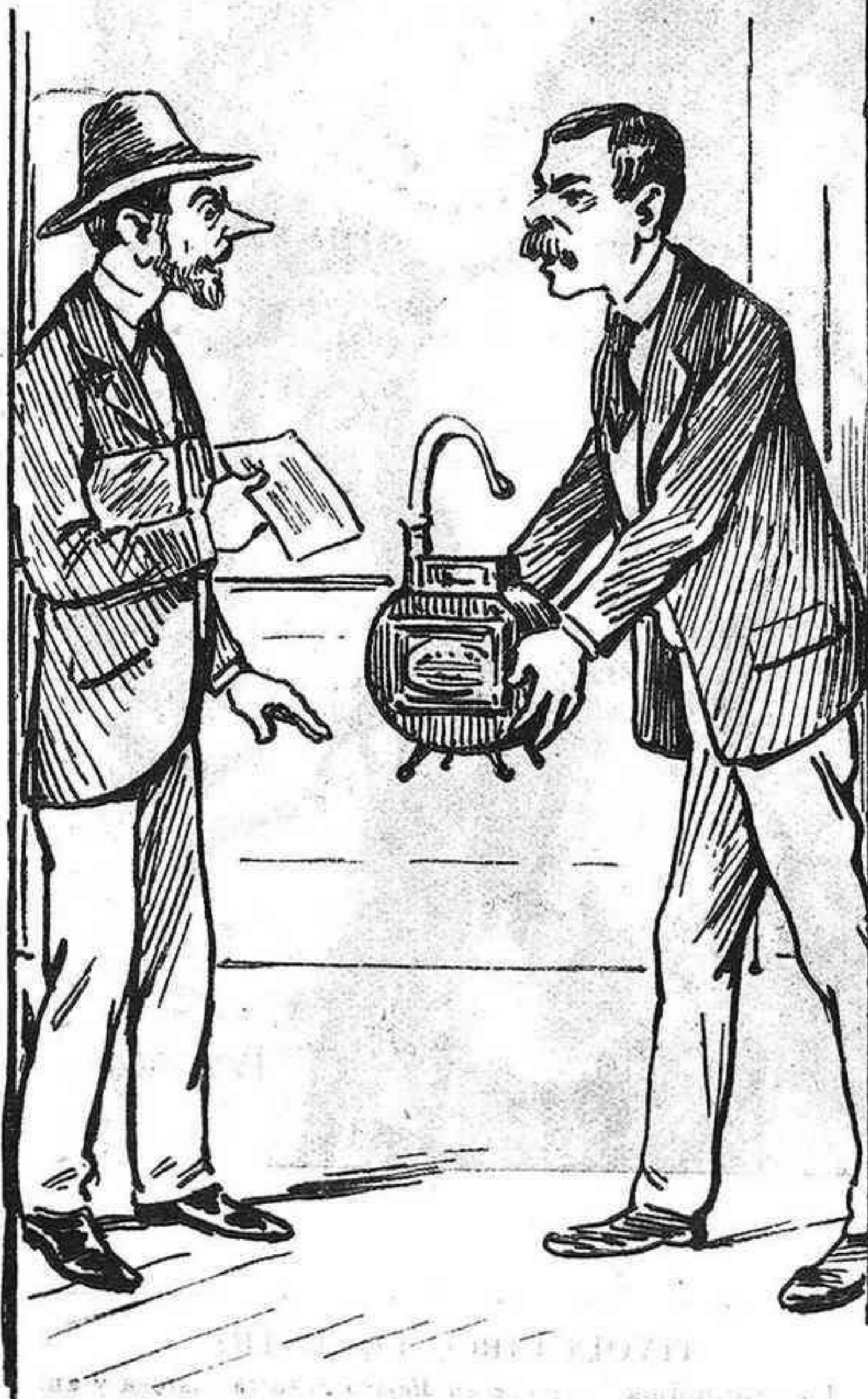
També aquest teatro ha sigut objecte de algunas reformas en la disposició y 'l decorat que han vingut á millorar las sevas condicions ordinarias. De mica en mica s' anirà convertint en un teatro de debó que omplirà perfectament las necessitats de aquella cada día més populosa barriada de la nova Barcelona.

Disposa avuy de un personal escullit, encare que no ben homogéneo. La numerosa concurrencia 'l día de l' obertura va tenir ocasió de aplaudir á actors tan celebrats com los Srs. Riquelme y Ruiz de Arana, y al partir del dillons á la sandanguera tiple Concha Martínez, que ab taat brilló desempenya certas obras del género xich, com *Chateau Margaux* y *Caramelo*, ab las quals va debutar.

Forman ademés part de la companyia las Srtas. Salvador, Miquel, García y Gómez, que no careixen de facultats, ni deixan de obtenir merescuts aplausos.

N. N. N.

¡FORA GAS!

—Vinch á cobrarli 'l recibo
—Tingui, aquí té 'l contador... y s' ha acabat el bróquil.

ESQUELLOTS

Diuen que las cosas del Ajuntament van de mal en pitjor.

L' administració no pot anar mes desballestada: los ingressos minvan, principalment els de consúms, y las atencions mes perentorias deixan de cumplirse.

De manera que á un mateix temps hi ha quart minvant y quart creixent, segons se miri la lluna desde fora ó desde dintre de la Casa gran.

Si hi haurá també eclipse total de moralitat...
¡Quí sab, Mare de Déu!...

Casa sin harina todo es mohina—solen dir els castellans y no sense motiu.

Sens dupte per aixó 'ls regidors no s' entenen... tal vegada perque fins ara fa poch s' entenían una mica massa.

L' escut de la Ciutat s' ha anat transformant en una especie de grua. ¡Quí la esbotzará?

En una de las últimas sessions, lo regidor fúnebre Sr. Samaranch se disposava á ferho. Tenía ja 'l mort al davant seu y tractava de despullarlo en públich ¡ell precisament, que de morts n' ha vestits tants!...

—Ara s' veurán al descubert—deya—las feridas que l' han portat á la sepultura.

Figúrinse quin interés no va despertar entre 'ls habituals concurrents á la sessió!

Pero *nequaquam*. A lo millor del séu propósit, quan ja tenía agafat un dels extrems de la mortalla, un porter va donarli un recadet á l' orella, y va al·sarse molt depressa, dihent:

—Senyors: á casa meva 'm demanan per un assumpto urgent: ab aixó ja 'm dispensarán. Els ho faig saber perque no puga dir ningú que fujo... No fujo; pero me 'n vaig. Que s' hi conservin.

Pregunta:
¿D' hont venía aquell recadet tan oportunament

LO QUE PENSA LA GENT D' ORDRE

— Encare que 's perdés Cuba y 's perdés tot... ¡si al menos el govern continués pagant el cuponet!

trasmés? ¿De la Plassa Real ó de la Plassa de Sant Pere?

Lo fet es que 'l regidor fúnebre no va tenir prou *pantorrillas* per cumplirlo.

La veritat es que á la Casa Consistorial ja fa molt temps que hi passen coses molt grosses: per aixó 'n diuen la *Casa Gran*.

¿No es hora ja de que s' hi fassi una [bona] ne-teja?

Llegeixo:

«Otra vez se da como seguro el nombramiento del poeta catalán D. Víctor Balaguer para la presidencia del Consejo de Estado.»

¿A la seva edat pendre *estat*?... Creguim á mí, D. Víctor no s' emboliqui.

Que si treuen al Tenorio ensotanat del Cementiri: que si no hi ha medi de donarli las dimissorias, á causa de las altas influencias que l' amparan...

Tot aixó ve dihentse aquests días, y 'ls uns están porque 's quedi y 'ls altres porque se 'n vaja.

Jo, ab franquesa, sentiria molt que se 'n anés. Perque al anarse'n el seguirían aquelles set ó vuit devotas que 'l rodejan, bebent del seu ví y fumant del seu tabaco y ajudantlo ¡pobrissonas! á passar lo mes alegrement possible aquesta trista vida.

Prompte ab la seva destitució quedarian extingidas las francatxelas y 'ls *gaudeamus* que donan un punt de simpática animació al fúnebre establiment que te al seu càrrech.

Sense 'l Tenorio místich, l' establiment en qüestió semblaria un Cementiri.

A un *Pagés* que ocupa á Barcelona una posició molt elevada, y que actualment se troba fora ciutat; xalantse tot lo que pot, los seus companys de glories y fatigas que 'l secundan en l' explotació de una gran hisenda, 's diu que li han trasmés lo següent telefonema:

«Molt compromesa la cullita de *naps*. Torni desseguida.»

L' altre día, nostre estimat amich, lo distingit pintor D. Joseph María Marqués tingué la desgracia de perdre á sa estimada muller D.ª Rosa Puig.

Coneixíam las grans qualitats que

adornavan á la difunta, y comprenent l' inmens dolor que afligeix á nostre bon amich y á sa simpática familia, li envihém l' expressió de nostre mes sentit condol.

Los consumidores de gas del ex-poble de Sant Martí de Provencals ans que cedir á las exigencias de las empresas, han donat la volta á las claus de pas y s' han quedat á las foscas.—Ja ho veuen: á cada *empresa* li arriba 'l seu Sant Martí.

IDILI ROSAT

— Me dich Batista, soch modernista
¿m' estimarás?
Pensa 'l que diguis; pero... ¡no riguis
per sota 'l nas!

LO DOCTOR GÚDEL

Un metje anglés que després de fer á l'América una gran fortuna, s'havía retirat al seu país á disfrutarla, y que, entusiasta de la guitarra, féu un viatge á Espanya expressament pera sentir á n' en Tárrega, tingué ocasió, per conducte de aquest gran artista de coneixer al Doctor Gúdel, entusiasta també del espanyol instrument com á bon aragonés, y un día, examinantli ab detenció las ratllas de la palma de la má, li digué, mitj xapurrat.

—Osté ser gran médico: osté tener mocha inteligencia; pero osté no haser fortuna. No ser como mí rico después de llenar tres sementerios en América.

O bé las ratllas de la má del Doctor Gúdel deuen ser claras y francas com lo seu carácter, ó bé aquell metje anglés retirat, que s'alabava de haverse fet rich á América omplint cementiris, es un intel·ligent de primera forsa en materia de interpretar lo geni y las condicions especials de las personas, per las ratllas de la má.

Perque, en efecte, 'l Doctor Gúdel es un gran metje, un habilíssim y expert cirurgiá, y es á la vegada un modelo de generositat, de desinterés y de noblesa. Aixís no té res d'extrany qu'entre tots los títuls que ha sapigut conquistarse en sa llarga carrera académica y professional, siga 'l que més estima 'l de president del Cos facultatiu de las Casas de Socorro á cárrech de l'Asociació benéfica *Los Amichs dels Pobres*.

A la Casa de Socorro del Carrer de Barará, ausiliant á las personas que tenen la desgracia de pendre mal ó de sufrir algún accident, y assistint á la pobrissalla, que acut diariament á la seva clínica d'enfermetats de la dona, es ahont se troba millor.

Y no importa que aquest treball assíduo y constant, que vé practicant sense interrupció fa més de un quart de sigle, es á dir, desde que terminá la carrera, li reporti molt escassos emoluments, reduhits á un petit sou, poch menos que ilusori, en quant li permet ser útil als seus semblants y derramar copiosament sobre 'l número inmens de desgraciats que acuden á utilizar los seus serveys lo bálсам consolador de la caritat, elaborat en los alambins sempre encesos de un esperit eminentment altruista.

¿Quí diria que puga dedicar als pobres tantas atencions, qui com ell, se pot assegurar que no té un' hora seva, vejentse sollicitat per una numerosa clientela que li imposa diariament una llarga visita á domicili, á més de la consulta que té totas las tardes en lo seu gabinet? Y no obstant, los menesterosos troban sempre en lo Doctor Gúdel un amich, tan sollicit y carinyós com no puga havernhi un altre que més ho siga. Tant com la seva ciencia, tant com son ull médech certer, tant com la seva irreprotxable habilitat quirúrgica posada á proba en milenars de operacions, algunas d'ellas de primer ordre, qualsevol de las quals bastaría pera fer la fama de un facultatiu eminent, tant, en fi, com aquestas condicions d'ordre intelectual posseheix lo Doctor Gúdel lo que 'ls andalousos ne diuen *án-gel*, ó siga 'l dó de la més simpática atracció.

Una figura varonil, un rostre expressiu, que re-

flecta la bondat y la noblesa de la séva ánima, un cert aspecte que inspira desde 'l primer instant la confiança més absoluta,.. tal es lo Doctor Gúdel; pero aquest conjunt de qualitats externes s' oferei-xen tan ben armonisadas ab sas condicions espiri-tuals, qu' es impossible parlarhi una vegada sense sentirse captivat y més impossible encare tractarlo algún temps, sense estimarlo.

Aragonés, fill de Barbastro, comensá la carrera eclesiástica, y la deixá per la Medicina, conside-rant millor sacerdoti aquest que aquell, ó á lo me-nos mes útil á la humanitat desvalguda, quan s' exerceix, com ell ho fá, ab lo zel d' un verdader apóstol. La salut del cos, en moltíssims cassos res-pón de la salut de l' ánima.

Lo Doctor Gúdel estudiá ab gran profit sa carre- ra á Barcelona y á pesar de sa llarga permanencia en la nostra ciutat y de las fondas arrels que aquí té posadas, es un aragonés enter y verdader, per tots sos quatre costats: té l' accent de aquella terra en lo llenguatge y en tot lo seu ser: home franch, obert, noble, sense replechs, en lo parlar concís y expressiu, en los fets prompte y resolt, sempre in-clinat á l' abnegació.

L' estima tothom: pero ningú com los seus ma-lalts. Es tal l' interés que per ells se pren que so-brepuja al que pugan tenirhi sas mateixas familias. Quan se bat ab la mort, que li disputa la seva pre-sa, ho fá ab valentia, pero sentint sempre una fonda emoció, com si 'l malalt sigués un germá seu ó un fill. Si 'l combat ha de acabar fatalment ab lo triun-fo de la mort, la primera llágrima que 's derrama pel difunt de segur qu' es la seva. En cambi, ¡quí-na alegríá, quína satisfacció més inmensa y més ín-tima cada vegada que es ell qui logra cantar vic-toria! ...

ENLLUSTRANT

—¡Ilustración, ilustración! ¡Ezo es lo que jase far-ta en España!...

Y li succeheix aixó tantas vegadas, que si no ha arribat á ser rich en bens materials, lo qu' es en emocións y goigs interns emanats de la práctica del bé, es un dels primers millionaris de la facultat.

P. DEL O.

SOLUCIONS

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA. — *Es-co-pe-ta.*
- 2.ª ID. 2.ª — *Plo-me-ro.*
- 3.ª MUDANSA. — *Dou—Pou—Sou—Bou—Nou.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS. — *Las curas del mas.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH. — *Preguntas.*
- 6.ª INTRÍNGULIS. — *Gaudencio.*
- 7.ª GEROGLÍFICH. — *Com més casats menos solters.*

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

«A LA VEJEZ, VIRUELAS»

Per la Rambla del Mitj, de Barcelona anava ab pas lleugé una modisteta, portant dintre una capsa alguna cosa que no vaig poguer veure.

La seguía un senyor cinquantenari, d' aquests que van á casa de talls tendres, y posantse al costat de la modista aixis *quint* comensarli la conversa:

- ¿Que guanya molts quartets allá ahont treballa?
 - ¿Qué n' ha de fer vosté? ¿Qué li interessa?
 - No esperava que 'm fes aytal resposta.
- Si es que he pogut oféndrela,

DE BON MATI

—L' alba somriu,
canta lo gall..
vinga la pinta,
vinga 'l mirall...

CASSADOR DE COLONIAS

Surt de casa
preparat,
dona voltas
pel veynat
y quan troba
l'ocasió
¡má á la presa
y... al sarró!

ha estat sense volguer. ¿Comprén, hermosa?
Vull dir, que si volgués viure com reyna
á casa li daré tot lo que vulgui
perque tinch per gastar moltes pessetas
y res li mancará. En ma companyia
sortirá tots los jorns en carretela,
y anirém á Pedralbes, á Uldecona...
—Sembla mentida que siga tan bestia!
Búsqis una altra noya
que dirigintse á mí, ha errat la dressera.
No crech que en *dugas-quart* ab los seus quartos
invertida-primera ab sa nollesa;
que 'l meu cor ja l' he dat á un galán jove
que val més ell que totas las pessetas.
De consegüent, ja ho sab, ara, retiris,
que vosté no 'm fa 'l *tersa*.
—S' explica com un llibre: ja 'm retiro,
puig may m' han dat carbassa com aquesta.
Al separarse 'ls dos, á pocas passas,
ella trobá al promés, que 's diu Esteve,
qui vejentla d' aquell *acompanyada*,
va girarli la esquena
y Rambla amunt seguí sens saludarla
despedintla d' eix modo á la francesa.
Sentint ferit son cor la pobra noya,
com si s' hi hagués clavat una sageta,
exclamá á solas:—Malehida l' hora
total que vingué á ferme la trabeta
aqueix vell estantís de cara aixuta.
D' aquí en avant ja cal que *dos-primera*
tots los que á mon costat amants s' acostin,
perque 'ls daré un disgust que no l' esperan.
Jo, fora del amor y las caricias
que 'm fa lo meu Esteve,
no anhele mes al mon, qu' es molta cosa,
per aquells que d' amor sols s' alimentan.

ALÍ-VELLÓ XILEF.

II

Tot, aquest gall no val res:
no te *dugas prima-tres*.

J. CONSÓM VEYAM.

ANAGRAMA

Tres *total* vareig donar
á un Xanxas municipal;
mes vejé á un cabo passar
y se las ficá al *total*.

SISKET FARRÉ.

TRENCA-CLOSCAS

SR. PERE TELL O.

SANS

Formar ab aquestas lletas lo titul de *dugas* comedias
catalanas.

E. C. DEL CABELL ROS.

CONVERSA

—Ahont vas, Antón?
—A passar l' istiu á casa 'ls meus tíos.
—Ahont, ¿á Manresa?
—No: ja ho hem dit de primer tots dos.

UN DRAGÓ DE SANTIAGO.

GEROGLIFICH

```

  ::
  +
BI  +  IB  }  MI
  B
  +
  
```

SISKET D. PAILA.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20. Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Anunci

OBRA NUEVA

FISIOLOGÍA DEL AMOR

POR PABLO MANTEGAZZA

AUTOR DE LA POPULAR OBRA **ARTE DE ELEGIR MUJER**

Un tomo 8.º Ptas. 4.

NUESTROS MILITARES

ALBUM DE CARICATURAS AL CROMO
POR FRADERA. Ptas. 1'50.

REVISTA DE COMISARIO

ZONA * Album de caricaturas
POR FRADERA. Ptas. 1'50.

PRESBITERIAS

Album de caricaturas
POR WERTHER. Ptas. 1'50

ALGO

por Joaquín M.ª Bartrina
Ilustrado por J. L. Pellicer. Ptas. 3.

EL GENIO Y EL ARTE

por Sebastián J. Carner
Un tomo 8.º Ptas. 1'50.

LO ROMIATJE DE L' ANIMA

por VÍCTOR BALAGUER
Un tomo 8.º Ptas. 1.

DICCIONARIO ESPAÑOL-FRANCÉS Y FRANCÉS-ESPAÑOL

por M. N. TABOADA

Dos tomos 8.º mayor encuadernados en tela Ptas. 10.

LA SENYORA DE TOTHOM

Humorada en vers

PER C. GUMÁ

ab dibuïcos de M. Moliné

Preu: 2 rals.

EL TOCADOR MODERNO

Y LA

DROGUERÍA EN LA MANO

RAMILLETE DE 300 RECETAS PROBADAS POR J. MONTANER GRIVÉ

Precio: 4 pesetas.

PRÓXIMAMENTE

ALMANAQUE

BAILLY-BAILLIÈRE

Pequeña Enciclopedia popular de la vida práctica.

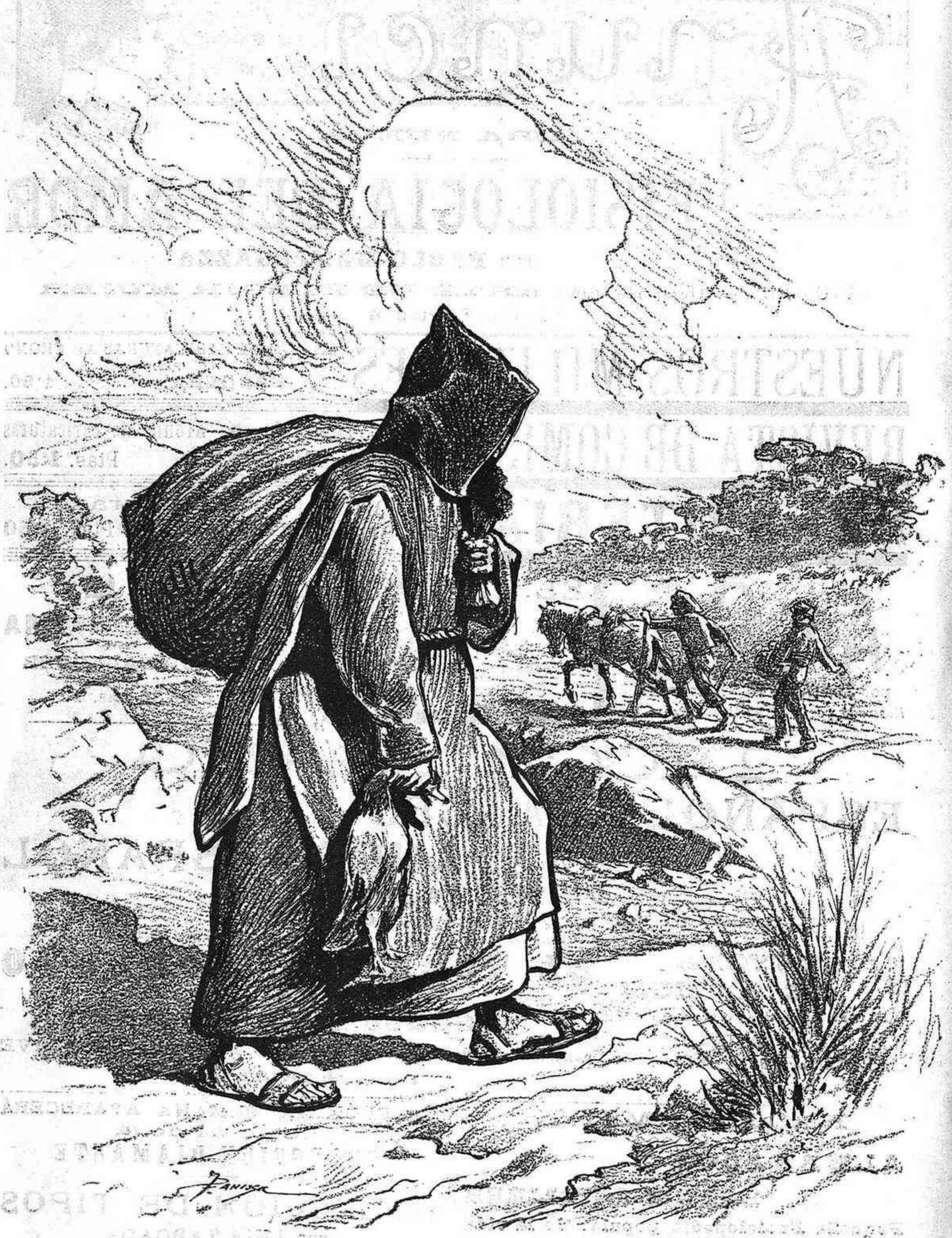
LA PRÓXIMA SEMANA APARECERÁ
Tomo 61 de la
COLECCIÓN DIAMANTE

COLECCIÓN DE TIPOS

por LUÍS TABOADA

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravïos, no remetent ademés 1 ral pel certíficat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

AIXIS VA 'L MON (per J. PAHISSA.)

—Los uns sembran y 'ls altres espigolan.